

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΟΝΤΙ ΤΟΜΩ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΩΝ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ

Ὁ ρ θ ό δ ο ξ ο ς Ἑ κ κ λ η σ ι ο λ ο γ ί α . Ὑ π ό Ἰ ω ά ν ν ο υ Κ α ρ μ ί ρ η .

Κεφ. Β': Ἡ θεανθρωπίνη φύσις τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὰ Εἰσαγωγικά, ἐνθα ὑπογραμμίζεται ἡ μυστηριακότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας, προδιαγράφονται ὁκτὼ παράγραφοι, εἰς ἅς ὁ σ. χωρίζει τὴν ἔκθεσιν τῆς περὶ θεανθρωπίνης φύσεως τῆς Ἐκκλησίας δογματικῆς διδασκαλίας. 1. «Λαὸς Θεοῦ», «Κοινωνία πιστῶν» καὶ «Σῶμα Χριστοῦ». Ὁ τρίτος ὅρος ἀποτελεῖ τὴν βάση τῆς ὅλης Ἐκκλησιολογίας. Ἀναλύονται βιβλικοθεολογικῶς καὶ δογματικῶς οἱ τρεῖς οὗτοι ὅροι.

Τ ὁ ἄ ν θ ρ ω π ι σ τ ι κ ὸ ν ἰ δ ε ῶ δ ε ς κ α τ ἄ τ ὸ ν «Π ρ ο τ ρ ε π τ ι κ ὸ ν»
Κ λ ῆ μ ε ν τ ο ς τ ο ῦ Ἰ α λ ε ξ ἄ ν δ ρ έ ω ς . Ὑ π ό Κ ω ν . Γ . Μ π ό ν η .

Πραγματοποιηθεῖσα εἰς Δελφούς τὸν Ὀκτώβριον 1969 κατὰ τὸ Συμπόσιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθρωπιστικῆς Ἐταιρείας ἀνακοίνωσις. Ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένων χωρίων, κυρίως ἐκ τοῦ ἔργου «Προτρεπτικὸς πρὸς Ἕλληνας», καταδεικνύει τὰ σπουδαιότερα στοιχεῖα περὶ τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῶν ὁποίων Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς κατορθώνει νὰ συνδέσῃ τὴν διατυπωθεῖσαν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀρχαίαν ἀποψιν πρὸς τὴν νέαν. Ἡδὴ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφῶν ὁ Πλάτων, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Ἀντισθένης ἐδίδαξαν περὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ ὁποίου ἐπλάσθη ὁ ἀνθρώπος. Ὑποδεικνύεται ὅτι σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ γίνῃ πρᾶγματι ἀνθρώπος, τουτέστιν κατ' εἰκόνα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ὁ Κλήμης, ὁ ὁποῖος ἐξῆλθεν εἰς ἐποχὴν ἠθικῆς διαστροφῆς καὶ παρακμῆς, δὲν ἀπαισιοδοξεῖ, ἀντιθέτως μάλιστα διατηρεῖ τὴν αἰσιοδοξίαν του διὰ τὸν ἀνθρώπον. «Ὅλα τὰ κακὰ τῆς ἐποχῆς μας τοῦ ἦσαν γνωστά, διότι συνέβαινον καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν του. Δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον ἀγωνίζεται διὰ τὴν μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν τοῦ πλανηθέντος ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν παρέμπει ἰδίως εἰς τὸν Πλάτωνα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀρχαίους Ἑλληνας σοφοὺς. Ἐν αὐτοῖς ὁ Κλήμης ἀποδεικνύει τὴν στοιχειώδη ταυτότητα τῆς περὶ τοῦ ὑψίστου ὄντος ἀντιλήψεως τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὴν Χριστιανικὴν, ἥτις ἀπεκαλύφθη πλήρως διὰ τῆς ἐν Χριστῷ θεογνωσίας. Ἐπομένως ὁ Κλήμης, γινώσκων καλῶς ἀμφοτέρας τὰς περιόδους, δηλαδὴ τὴν τῆς ἀρχαίας προχριστιανικῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς σοφίας, ἀποδεικνύει ὅτι «τὸ ἀνθρωπιστικὸν ἰδεῶδες» παρέχει «ἡ διδασκαλία τοῦ θεοῦ Λόγου καὶ αἱ γινῶμαι ἢ θεωρίαι τῶν Ἑλλήνων σοφῶν περὶ τοῦ ἀνθρώπου».

Ἄλλ' ὅτι προσδίδει ἰδιαιτέραν ἀξίαν εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κλήμεντος περὶ τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδεώδους» εἶναι τὸ ὅτι ἐπέτυχεν πρῶτος νὰ συνδέσῃ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν πνεῦμα μετὰ τοῦ Χριστιανικοῦ ἰδεώδους. Συνεκέντρωσε κατόπιν διακρίσεως τῶν καλῶν ἐκ τῶν ἀδοκίμων στοιχείων ἅπαντα τὰ ἄριστα, ὅσα προῆλθον ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀκμῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' ἀναθεωρήσεως αὐτῶν συνεδύασε θαυμασίως εἰς συμφωνίαν ταῦτα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐν γένει Χριστιανικὴν Ἀνθρωπολογίαν, καθ' ἣν ἡ ἀληθὴς τελειότης τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας καὶ ζώσης πίστεως εἰς τὸν θεῖον Λόγον καὶ τὴν διδασκαλίαν Αὐτοῦ.

Ἡ Θεολογία τοῦ Albrecht Ritschl. Ὑπὸ Σάββα Ἀγουρίδου.

Περὶ ἁμαρτίας διδασκαλία: Ὡς ὑποκειμενον τῆς ἁμαρτίας δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ ἀνθρωπότης ὡς τὸ σύνολον ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία ἐγκρατεῖται εἰς τὴν ἀθέλητον αὐτόματον δραστηριότητα. Ὁ R. ἀπομυθεύει ἐπίσης καὶ τὰ περὶ τῆς ἀρχεγόνου δικαιοσύνης. Τὸ αἶσθημα ἐνοχῆς συνδέεται μὲ τὴν θείαν τιμωρίαν. Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τὴν ἁμαρτίαν ὡς ἄγνωϊαν (ἀτέλειαν).

Ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ: Ὁ Λουθήρος πρῶτος ἠγνόησε τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀξιολογικὴν κρίσιν. Τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆς. Δὲν ὑπάρχει σφαῖρα ἀσκήσεως τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος τοῦ Χριστοῦ χωριστῆ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἱερατικῆς καὶ προφητικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος. Ὁ R. διακρίνει μεταξὺ τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἀξιολογήσεως περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰησοῦς ἔκρινεν ἑαυτὸν ὡς τὴν πλήρη αὐτοαποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ, ὅπερ εἶναι τύπος κρίσεως ὄχι ἠθικῆς ἀλλὰ θρησκευτικῆς. Τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦν ἐκδηλώσεις τῆς πιστότητός του εἰς τὴν ἀποστολὴν του. Ἡ ἠθικὴ κρίσις λοιπὸν τοῦ Χριστοῦ περὶ ἑαυτοῦ, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀποστολῆς του, καταλγεί εἰς μίαν θρησκευτικὴν ἀξιολογικὴν κρίσιν. Ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ νοεῖται ὑπὸ τοῦ R. ἠθικῶς. «Ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ δύναται ὀρθῶς νὰ ἐκτιμηθῆ ὑπὸ τῆς θεολογίας, μόνον ὅταν ὁ Χριστὸς νοῆται ὡς ἡ ζῶσα κεφαλὴ τῆς κοινότητος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ». Τὴν προὔπαρξιν τοῦ Χριστοῦ ὁ R. δέχεται ὡς εἰδὸς τι ἰδεώδους τοιαύτης. Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ αἰώνιον ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡμεῖς εἴμεθα τοιαῦτα ἀντικείμενα ἐν χρόνῳ.

Ἄφεςις τῶν ἁμαρτιῶν: Ἡ ἄφεςις καὶ ἡ δικαίωσις χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ R. ὡς συνώνυμον περίπτου. Ἡ ἄφεςις αἴρει τὴν ἐνοχὴν - τιμωρίαν, ἡ δικαίωσις δὲ εἶναι ἡ δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς τὸ αἶσθημα ἐνοχῆς ἐξαφανίζεται. Ταυτόσημος πρὸς τὴν δικαίωσιν εἶναι καὶ ἡ καταλλαγὴ, ὁμοιογενὴς δὲ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ πίστις ἀποτελεῖ ὅρον δικαίωσεως: Ἡ ἀνάγκη τῆς δικαίωσεως ἢ ἀφέσεως νοεῖται διὰ τοῦ συνδέσμου αὐτῆς πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν διὰ τῆς πίστεως. Ἡ ἄφεςις βασιίζεται ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, εἶναι δὲ οὕτως ἰδίωμα τῆς κοινότητος. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι «τὸ ἰδεῶδες ὑπόστρωμα τῶν διὰ τοῦ Χριστοῦ παρεχομένων σωτηριωδῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ».

Ἡ τελείωσις τοῦ ἀνθρώπου: Αὕτη εἶναι ἡ τελεία ἀσκησις τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρετῶν. Ἡ ἀγιότης δὲν μετρεῖται ποσοτικῶς (κατὰ ἀνθρώπινα σύνολα) ἀλλὰ ποιοτικῶς (κατ' ἄτομον).

Ἡ περὶ Ἀντιχριστοῦ ἰδέα. Ὑπὸ Ἀνδρέου Θεοδώρου.

Κεφ. Β': Ἡ περὶ Ἀντιχριστοῦ ἰδέα ἐν τῇ Κ. Δ. Αὕτη, ἐπὶ τῶν κεντρικῶν γραμμῶν τῆς Δαναηλείου προφητείας βραίνουσα, ἐμπλουτίζεται διὰ στοιχείων τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς Χριστιανικῆς ἐσχατολογίας. Ἐξετάζεται ὑπὸ τοῦ σ. ἐν τοῖς Συνοπτικοῖς, ἐν ταῖς καθολικαῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Ἰωάννου καὶ παρὰ τῷ Παύλῳ.

Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου κατὰ τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ διαμονὴν αὐτοῦ. Ὑπὸ Colin Davey.

Ὁ σ. ἐπιχειρεῖ τὴν τακτοποίησιν τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης κατὰ χρονολογικὴν σειράν, δημοσίευσιν σχεδὸν πλήρως τῶν ἐπιστολῶν ἐκ τοῦ χφ F. l. I. 7 τῆς πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Καϊμπριτζ καὶ σχολιασμὸν περὶ τὰς ἐπιστολάς καὶ τοὺς παραλήπτας αὐτῶν.

Πατρὶς καὶ Μονὴ μετανοίας Δοσιθέου Ἱεροσολύμων. Ὑπὸ Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου.

Περιγραφή μνημείων Φελλόης Καλαβρύτων.

Ἡ χαρὰ τοῦ Πάσχα. Ὑπὸ Βασ. Μουστάκη.

Τὰ κύρια ἀποσπάσματα διαλέξεως δοθείσης ἐν Ρώμῃ τὴν 27.11.69, μὲ θέμα τὴν ἐκ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου χαρὰν, ἥτις κυριαρχεῖ εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ τὸ ἐν γένει βίωμα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ γλῶσσα τῶν Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων. Ὑπὸ Κων. Γ. Μπόνῃ.

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν τῷ ἰδιώματι τῆς «κοινῆς -ἀττικῆς», ἄλλοτε ὑψηλότερας, ἄλλοτε δὲ δημωδεστέρας, εἶναι ἡ κυριαρχοῦσα γλῶσσα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καθόλου Συγγραφέων ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει μέχρι μεσοῦντος τοῦ Γ' αἰ. ἔτι. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' αἰ. σημειοῦται ἀπότομος μεταβολὴ καὶ τοῦ ὕφους καὶ τοῦ λόγου. Ἐλέγχεται εἰτα ὡς ἀβάσιμος ἡ ἀποψὶς τοῦ Norden ὅτι ὑφίσταται ἀντίθεσις μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως εἰς τὴν γλωσσικὴν ἔκφρασιν. Ὑπὲρ τὴν θύραθεν παιδείαν καὶ τὴν φιλοσοφικὴν κατάρτισιν, οἱ Πατέρες διέθετον θαυμαστὴν γνώσιν τοῦ τε γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, μετὰ ζώσης πίστεως. Ἐκτίθενται τέλος τινὰ περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰ. ἐμφανιζομένης νέας γλωσσικῆς ἐξελίξεως ἐν τοῖς κόλπαις τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας λαμβανούσης ἐν πολλοῖς δημῶδῃ χροιάν. Σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐπιτρέπει τὴν χρησιμοποίησιν γλώσσης ἀπλουστεράς διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ποιμνίου τῆς, καθ' ὅσον ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι σκοπός, ἀλλὰ μέσον.

Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία. Ὑπὸ Ἰωάννου Καρμίρη.

Συνεχίζεται ἡ ἀνάλυσις τῶν τριῶν μνημονευθέντων εἰς τὴν προηγουμένην περίληψιν ὄρων.

Ἡ περὶ Ἀντιχρίστου ἰδέα. Ὑπὸ Ἀνδρέου Θεοδώρου.

Ἀνασχετικὴ δύναμις κατὰ τοῦ Ἀντιχρίστου θεωρεῖται ὑπὸ τινων ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, ἐνῶ ἄλλοι ἐκδέχονται οὕτως τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τέλος δὲ ἄλλοι βλέπουν τὴν δύναμιν ταύτην εἰς ἱστορικὰ πρόσωπα. Τῶν ἐρμηνειῶν τούτων ἀποκλίνει αἰσθητῶς ἡ θρησκευοιστορικὴ ἐρμηνεία, ἥτις ἀνάγει τὴν περὶ Ἀντιχρίστου ἰδέαν εἰς μυθολογικὰς ἐπιδράσεις ἀνατολικῶν λαῶν (Gunkel, Dibelius). Ὁ Ἄνομος θὰ καταργηθῇ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ εἶναι ὁ τελευταῖος καὶ ὁ πληρέστερος ἐκπρόσωπος τοῦ Διαβόλου εἰς τὸν κόσμον, θὰ ἐνσαρκώσῃ δὲ τὸν ἔσχατον καὶ ἰσχυρότερον ἐχθρὸν τοῦ ἀγαθοῦ, μὲ τὴν ἔκτασιν τῆς ἀπάτης» του. Ἡ ὀριστικὴ καὶ ἄνευ ἐλπίδος πτώσις τῶν ἀσεβῶν εἰς τὴν ἀπώλειαν ἀποτελεῖ μέτρον τῆς θείας δικαιοσύνης.

Ἡ περὶ Ἀντιχρίστου ἰδέα ἐν τῇ Ἀποκαλύψει: Ὁ Ἀντίχριστος ἐνταῦθα φέρεται σαφῶς ὡς μορφή ἐσχατολογικῆ. Θὰ προηγηθῇ προκρματικὴ πάλῃ τοῦ Σατανᾶ ἐναντίον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἦττα αὐτοῦ. Περιγράφεται ἡ φύσις καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἀντιχρίστου.

Τὰ Δευτεροκανονικὰ τεμάχια τοῦ Δανιήλ. Ὑπὸ Νικολάου Παπαδοπούλου.

Παρατίθενται αἱ ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας τῶν δικτῶ πρώτων αἰώνων μαρτυρίαι, καθ' ἃς ἡ Ἐκκλησία ἐχρησιμοποίησε τὸν εὐρύτερον κανόνα. Τὰ δευτεροκανονικὰ εὗρηται καὶ εἰς τοὺς κώδικας καὶ μεταφράσεις, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ο', ἀλλὰ καὶ ἡ Πεσιτιτῶ καὶ ἡ Βουλγάτα γενόμεναι ἐκ τοῦ ἐβραϊκοῦ. Ἀκολουθῶς ὁ σ. ἀναφέρει τὰς ἐκ τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν μνημείων μαρτυρίας, τὴν ἐκ τῶν αἰρετικῶν παραφυσάδων τῆς Ἀνατολῆς μαρτυρίαν, τὴν ἐκ τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων, παρατηρῶν ὅτι ὁ ὑπὸ τινων Πατέρων προτιμώμενος θεωρητικῶς στενότερος κανὼν δὲν εἶναι αὐτούσιος ὁ Ἰουδαϊκὸς ἀλλ' εὐρύτερος.

Σύντομος Ἱστορία τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ἱεραποστολῆς. Ὑπὸ Ἠλία Βουλγαράκη.

Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον: Παρατίθενται τὰ σπουδαιότερα ἔργα ἐκ τῆς προεσταντικῆς Γραμματείας. Εἶτα ἐξετάζεται ὁ χώρος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1900 ἕως τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ἀπ' αὐτοῦ ἕως τοῦ 1933, ἀπ' αὐτοῦ ἕως τοῦ τέλους τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου καὶ ἡ μετὰ τοῦτον περίοδος.

Πατρὶς καὶ Μονὴ μετανόιας Δοσιθέου Ἱεροσολύμων. Ὑπὸ Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου.

Συνεχίζεται ἡ περιγραφή τῶν μνημείων καὶ ἡ μελέτη καταλήγει εἰς ἱστορικὰς διακρίβώσεις περὶ Δοσιθέου. Ἔπονται πίνακες (Α'-ΙΣΤ').

Οἰκουμενικὴ Συμφωνία (Consensus) περὶ τῆς Ἐκκλησίας: Τὰ Μυστήρια, ἡ διακονία καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς Ἐνότητος. Ὑπὸ Αἰμιλιανοῦ Τσιρπανλῆ. (Συνέχεια ἀπὸ τόμ. 39. τευχ. 4).

Κεφάλαιον Γ'. Ἐνταῦθα ὁ σ. ἐξετάζει τὰς δυσχερείας, αἱ ὁποῖαι ἀναφύονται ἀπὸ τὰς διαφόρους ἀλληλοσυγκρουόμενας θεωρίας περὶ τῆς φύσεως τῆς διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, περὶ τῆς χάριτος, ἡ ὁποία μεταδίδεται διὰ τῆς χειροτονίας καὶ περὶ τῶν βαθμῶν τῆς Ἱερωσύνης. Κατόπιν ἐξετάζεται ἡ Ὁρθόδοξος ἀποψὺς περὶ διακονίας.

Κεφ. Δ'. Ἐξετάζονται αἱ οἰκουμενικαὶ δυνατότητες καὶ ἀπόψεις περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας.

Βιβλιογραφία ἐλληνικοῦ Ὁρησκευτικοῦ Τύπου. Ὑπὸ Νικ. Θ. Μπουγάτσου.

Ἀναγραφή στοιχείων ἀπὸ τοῦ λήμματος Ἠχώ, Ὁρησκευτικῆ ἕως Ἱεροσολήμ, Νέα.

Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία. Ὑπὸ Ἰω. Καρμίρη.

Συνεχίζεται ἡ πραγματεῖσις περὶ Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ. «Τὸ μὲν θεῖον ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, δηλ. ὁ Χριστὸς καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῆς, δηλ. τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς καὶ ἡ θεία χάρις, τὸ δὲ ἀνθρώπινον εἶναι τὰ μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, δηλ. οἱ πιστοί». Ἐξετάζονται εἶτα ἄλλαι εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν πατέρων, οἷον «ἕρως», «ναός», «οἰκοδομὴ», «πύργος», «σκηνή», «παράδεισος», «πύλη», «ποίμνη», «νύμφη», «παρθένος», «ἄμπελος», «γεώργιον», «κιβωτός», «λιμὴν», «σύνοδος», «στύλος τῆς οἰκουμένης», «βασιλίςσα», «μήτηρ», «Σιών»,

«ἄνω ἢ νέα Ἱερουσαλήμ», «πόλις», «βασιλεία», «νῆσος», «κῆπος», «λυχνία», «δένδρον» κλπ. Ἐξ ἄλλου, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν, δὲν πρέπει νὰ διαιρηθῆται ἡ Ἐκκλησία εἰς ἀόρατον καὶ ὀρατὴν, καθ' ὅσον αὕτη εἶναι ἐνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον σῶμα θειο-ανθρωπίνης ὕφης. Ἀκολούθως ἐξετάζεται τὸ θέμα τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκουν πάντες οἱ βεβαπτισμένοι καὶ κοινωνοῦντες τῆς μυστηριακῆς αὐτῆς ζωῆς πιστοί, ἔστω καὶ ἂν βαρύνονται ὑπὸ ἁμαρτιῶν. Ἐξαιροῦνται οἱ αἰρετικοί, οἱ σχισματικοὶ καὶ οἱ ἀποστάται. Ἐνταῦθα διακόπτεται ἡ δημοσίευσίς τοῦ παρόντος μελετήματος, προκειμένου νὰ κυκλοφορήσῃ ὡς βιβλίον.

Περὶ τοῦ ζητήματος τῆς τύχης τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἕως καὶ τῆς Στ' Οἴκουμ. Συνόδου. Ὑπὸ Γερασίμου Ι. Κονιδάρη.

Ἡ ἀνακρίνωσις αὕτη τοῦ καθηγητοῦ κ. Γερ. Κονιδάρη, γενομένη ἐν Γενεύῃ τὴν 17ην Αὐγούστου 1970, ἀναφέρει τὴν ἐξέλιξιν τῆς διατυπώσεως τοῦ τριαδικοῦ καὶ χριστολογικοῦ δόγματος καὶ ὑποστηρίζει ὅτι οὐχὶ τὰ πρόσωπα, ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ τελικῶς, μετὰ μακροχρονίους ἀγῶνας, ἐπέτυχον τὴν νίκην, ἄλλαις λέξεσιν, ἢ πιστῆς τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπέκυψεν εἰς πρόσκαιρα διαφέροντα τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ περὶ Ἀντιχρίστου ἰδέα. Ὑπὸ Ἀνδρέου Θεοδώρου.

Συνεχίζεται ὁ περὶ δύο θηρίων λόγος. Εἶτα ὁ λόγος περὶ τῆς ἥττης καὶ τελειωτικῆς συντριβῆς τοῦ Ἀντιχρίστου, διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πρωτεύουσας αὐτοῦ, καὶ τῆς κατὰ πρόσωπον συγκρούσεως τῶν ἀντιθέων δυνάμεων τοῦ σκότους πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. «Μετὰ ταῦτα συντελεῖται ἡ τελικὴ κρίσις τοῦ κόσμου, εἰς ἣν ἐπακολουθεῖ ἡ καινὴ κτίσις καὶ ἡ τελείωσις τῶν δικαίων».

Τὸ κείμενον τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλίας ἐν Ματθ. ε' 1-ζ' 29 ἐν ταῖς συγγραφαῖς Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως. Ὑπὸ Γερασίμου Ζαφείρη.

Συμβολὴ εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ κειμένου τῆς Κ.Δ., ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐρευνῆς τῆς παραδόσεως αὐτοῦ διὰ τῆς πατερικῆς γραμματείας. Ἡ παροῦσα μελέτη ἐκβαίνει τοῦ χώρου τοῦ Κλήμεντος, ἀποβλέπουσα εἰς τὸ σύνολον τῶν Ἑλλήνων Πατέρων.

Κεφ. α': Οἱ Μακαρισμοὶ (Ματθ. ε' 1-12).

Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ καταστάσει καὶ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἁμαρτίας κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Ὑπὸ Κωνσταντίνου Δρατσέλλα.

Ὁ σ. πραγματεύεται τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας περὶ τῆς ἀρχηγόνου καὶ τῆς μεταπτωσιακῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφθίκια ὡς τὰ «κατὰ κόσμον» ἀξιώματα. Ὑπὸ Παν. Ι. Μπούμη.

Ἐρευνα τῆς σημασίας τοῦ ζ' κανόνος τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Τὸ ὀρθὸν νόημα εἶναι: «ἐπειδὴ τῶν κατὰ τὰ κοσμικὰ πρότυπα θεσπισθέντων ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματῶν (ὀφθικίων) κρεῖττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα».

Σύντομος Ἱστορία τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ἱεραποστολῆς.
Ἑπὶ Ἑλλά Βουλγαράκη.

Ἡ Ἱεραποστολή τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἑλληνόφωνος Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία.

Βιβλιογραφία ἑλληνικοῦ Ὀρθοπεδικοῦ Τύπου (1826-1966).
Ἑπὶ Νικ. Θ. Μπουγάτσου.

Συνεχίζεται ἡ ἀναγραφή στοιχείων ἀπὸ τοῦ λήμματος Ἰωσὺς ἕως τοῦ Λόγοι Ἀληθείας.

Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῆς πνευματικῆς διακονίας ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ. Ἑπὶ Κων. Γ. Μπόνη.

Ἡ μελέτη πραγματεύεται ζητήματά τινα τῆς πνευματικῆς διακονίας εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἰδίως ἐπισημαίνεται καὶ ὑποδεικνύεται ὅτι: 1) Ὁ ἐπίσκοπος, ὡς εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ βᾶσις καὶ τὸ ἐπίκεντρον τῆς πνευματικῆς διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, 2) τὸ μοναστικὸν στοιχεῖον εἶναι βασικὸν ὄργανον εἰς τὴν πνευματικὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, 3) αἱ εἰς τὴν πνευματικὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀλλαγαί, 4) ἡ ὑπὲρ τοῦ κόσμου πνευματικὴ διακονία καὶ 5) τὸ λειτουργικὸν - μυστηριακὸν στοιχεῖον εἶναι κατ' ἐξοχὴν πνευματικὴ διακονία.

Ὁ ἄθροπος ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ καταστάσει καὶ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀμαρτίας κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Ἑπὶ Κωνσταντίνου Δρατσέλλα.

Κεφ. Γ'. Ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτει τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀγ. Κυρίλλου περὶ τῆς ἀρχηγόνου καταστάσεως τοῦ Ἀδάμ. Ὁ Ἀδάμ ἔζη ἐν ἀγιότητι. Διὰ τῆς ἀμαρτίας «ὁ χαρακτήρ τῆς θείας εἰκόνας ἡμαυρώθη καὶ σχεδὸν κατεστράφη». Ὁ Χριστός, ὡς «δεύτερος Ἀδάμ», ἀποκατέστησε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τὴν ἀρχέγονον αὐτῆς κατάστασιν. Εἶτα ὁ σ. ἐκθέτει διεξοδικῶς καὶ λεπτομερῶς τὰ περὶ τῆς ἀρχηγόνου καταστάσεως τοῦ Ἀδάμ.

Τὸ κείμενον τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὀμιλίας ἐν Ματθ. ε' 1-ζ' 29 ἐν ταῖς συγγραφαῖς Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως. Ἑπὶ Γερασίου Ζαφείρη.

Συνεχίζεται ἡ ἐξέτασις τῶν στίχων Ματθ. ε' 17-19.

Ἡ Β' Διάσκεψις τῆς Διορθόδοξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν. Ἑπὶ Ἰω. Καρμίρη.

Προηγείται σύντομος ἐκθεσις περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς (Chambésy τῆς Γενεύης, 16-24/10/1970). Ἀκολούθως δημοσιεύονται τὰ συνταχθέντα καὶ ὑπογραφέντα κείμενα τῆς ἐκθέσεως καὶ τοῦ ἀνακοινωθέντος τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐν συνεχείᾳ δὲ αἱ δύο πρῶται εἰσηγήσεις τοῦ καθηγητοῦ Ἰω. Καρμίρη, ἐνώπιον αὐτῆς, ἥτοι; α') Πρώτη γενικὴ ἐνημερωτικὴ εἰσήγησις ἐπὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ἄχρι τοῦδε διαλόγου μετὰ τὸν Ὀρθο-

δόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν. β') Διαπιστώσεις τινὲς ἐπὶ τῶν συζητηθέντων θεμάτων ἐν ταῖς διασκέψεσι τῆς Βόννης (1931) καὶ τοῦ Βελιγραδίου (1966).

Βιβλιογραφία Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Ὑπὸ Βασ. Θ. Σταυρίδου.

Ἐκτίθενται τὰ κυριώτερα σύγχρονα καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν κλασσικά τινα καταστάνα δημοσιεύματα εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας, κατὰ τὴν ἐξῆς διαίρεσιν: 1) Βιβλιογραφικοὶ Κατάλογοι-Κατάλογοι Συγγραφέων. 2) Λεξικά καὶ Ἐγκυκλοπαιδεῖαι. 3) Περιοδικὰ-Ἐτήσια Ἐκδόσεις. 4) Ἱστορίαι καὶ λοιπὰ ἱστορικά ἔργα. 5) Πηγαί. 6) Ἀτλαντες. 7) Εἰσαγωγικά εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν. 8) Ἐγχειρίδια καὶ λοιπὰ γενικῆς φύσεως ἔργα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Τὸ περὶ Μέτρων καὶ Σταθμῶν ἔργον τοῦ Ἐπιφανίου Σαλαμίνοιο: Εἰσαγωγή, Ὑπομνηματίσις, Κείμενον, Σχόλια. Ὑπὸ Ἡλίας Μουτσούλα.

Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ὁ σ. ἐκθέτει τὴν ἱστορίαν τῶν διαφορῶν ἐκδόσεων καὶ τῶν πηγῶν τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Ἐπιφανίου. Εἶτα συγκρίνει αὐτὸ μετὰ τῆς ἐπιτομῆς αὐτοῦ «Περὶ τῶν Ὁ ἑρμηνευτῶν καὶ τῶν παρερμηνευσάντων». "Ἄν καὶ ἡ ἐπιτομὴ αὕτη δὲν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Ἐπιφανίου, οὐχ ἤττον εἶναι χρήσιμος διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τοῦ περὶ Μέτρων καὶ Σταθμῶν ἔργου αὐτοῦ. Κατόπιν ὁ σ. ἐξετάζει τὰ διάφορα μέτρα καὶ σταθμὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις, Βαβυλωνίοις, Ἀσσυριοῖς, Ἑβραίοις, Σύροις, Φοίνιξι, Πέρσαις, ἀρχαίοις Ἑλλησι καὶ Ῥωμαίοις, ὡς καὶ τὰ χρησιμοποιηθέντα ἐν τῷ ἐν λόγω ἔργῳ καὶ τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ ἐκ τῆς ἰδίας πείρας τοῦ Ἐπιφανίου. Τελικῶς ὁ σ. ἀσχολεῖται μὲ τὰς συριακὰς μεταφράσεις τοῦ ἔργου.

Μάξιμος ὁ Γραικὸς (1470-1556) καὶ Ἀθανάσιος ὁ Πατελλάρης (1597-1654). Δύο Ἑλληνας ἐκπαιδευθέντες ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τιμώμενοι ὡς ἄγιοι ἐν Ῥωσίᾳ. Ὑπὸ Κωνστ. Παπουλίδου.

Ἀνακοίνωσις εἰς τὸ Ἱστορικὸν Συμπόσιον τοῦ Μπάρι (30/4-4/5/1969). Παρατίθενται ἐν συντομίᾳ τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα τῶν δύο τούτων προσώπων καὶ διευκρινεῖται ἡ σχέσις των πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν.

Θεολογία Δογματικὴ κατὰ συντομίαν. Ἄγνωστον ἔργον τοῦ Βικεντίου Δαμωδοῦ; Ὑπὸ Γεωργ. Μεταλληνῶ.

Ὁ σ. πραγματεύεται περὶ ἐνὸς ἀγνώστου ἔργου τοῦ διασῆμου Κεφαλλῆνος συγγραφέως τοῦ 18ου αἰῶνος Βικεντίου Δαμωδοῦ, τὸ ὁποῖον εὑρέθη εἰς δύο χειρόγραφα τοῦ οἴκου τῶν ἀδελφῶν Τυπάλδου-Ἰακωβάτων εἰς τὸ Ληξούριον Κεφαλληνίας καὶ ἀποδίδεται (ὑπὸ τῶν κωδίκων) εἰς τὸν Βικέντιον Δαμωδόν. Δίδεται καὶ περίληψις τοῦ ἔργου.

Μεσσιανικαὶ καὶ Ἐσχατολογικαὶ Προσδοκίαι τῆς Μεσοδιαθηκικῆς Περιόδου. Ὑπὸ Γεωργίου Π. Πατρώνου.

Αἱ πηγαὶ καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐσχατολογικῶν προσδοκιῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἐκτίθενται ἐνταῦθα.

Ἰδιαιτέρως ὁ σ. ἐξετάζει: 1) τὴν πεποιθῆσιν τοῦ Ἰσραὴλ περὶ τῆς θείας αὐτοῦ ἐκλογῆς καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Προφητῶν· 2) τὴν ἐλπίδα τῆς μελλούσης ἀνταμοιβῆς διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον καὶ τὸν φόβον τῆς τιμωρίας διὰ τῆς παραβάσεως αὐτοῦ· 3) τὰς

ιστορικάς περιστάσεις, ὅφ' ὧς εὐρέθη τὸ Ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τέλος, τὸν ἐνιαῖον χαρακτῆρα τῶν Μεσσιανικῶν προσδοκιῶν.

Γερμανὸς Καλλιγράφος, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν (1889-1896).
Ἰπὸ Ἰω. Χρ. Κωνσταντινίδου.

Διὰ τοῦ παρόντος μελετήματος, παρέχεται ἐξιστόρησις τῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ βιογραφουμένου ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων, βοηθεῖται δὲ οὕτω ὁ ἀναγνώστης ἀναγνωρίσῃ μίαν δημιουργικὴν σελίδα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ἱστορίας.

Ἐπιτάφιος τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἰπὸ Μαρίας Θεοχάρη.

Δημοσιεύεται χρυσοκέντητος ἐπιτάφιος τοῦ Παναγίου Τάφου, τοῦ ἔτους 1613-4 ὡς καὶ τρία ἔγγραφα τοῦ Κρατικοῦ Ἀρχείου Βενετίας, ἀφορῶντα εἰς τὸν δωρητὴν τοῦ ἀμφίου. Ἡ ἀνάθηματικὴ ἐπιγραφή τοῦ ἐπιταφίου δίδει τὰ ὀνόματα «Κοκόνας καὶ Σκαρλάτου» ὡς καὶ τὴν προσωπογραφίαν τῆς «κεκοιμημένης δούλης τοῦ Θεοῦ Μπαλάσας».

Ἡ τέχνη τοῦ ἐπιταφίου ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἐτέρας μελέτης. Ἐνταῦθα ἐξετάζονται τὰ πρόσωπα τῶν δωρητῶν. Οὗτοι δὲν εἶναι ἄλλοι εἰμὴ οἱ ἐκ μητρὸς πρόγονοι τοῦ Μεγάλου Δραγουμάνου τῆς Πύλης, Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων. Συνδυάζουσα τὰς ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα δημοσιευμένων ἐγγράφων παρεχομένης εἰδήσεις πρὸς ἐτέρας ὀλίγον γνωστὰς ἢ ἀνεκδότης μαρτυρίας, καταλήγει ἡ συγγραφεὺς εἰς τὰ ἐξῆς συμπεράσματα ὡς πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἀνιγματοειδή προσωπικότητα τοῦ Κωνσταντινουπολίτου ἄρχοντος Σκαρλάτου:

1) Ὅτι κατήγετο ἐξ Ἀγράφων.

2) Ὅτι πτωχὸς ὢν ἐδημιούργησε ἐν Κων/πόλει εἰς τὴν διαχείρησιν τῶν δημοσίων φόρων τεραστίαν περιουσίαν.

3) Ὅτι εἶχε τέσσαρας θυγατέρας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ἀποθανοῦσα Μπαλάσα (ca, 1614), εἰς μνήμην τῆς ὁποίας ἀφιερῶθη ὁ ἐπιτάφιος εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον. Μετὰ τὸν θάνατόν του (1630) ἡ χήρα αὐτοῦ Κοκόνος καὶ αἱ τρεῖς ἐπιζῶσαι θυγατέρες του ἀπομένουν αἱ μόναι κληρονόμοι.

Τῇ βοήθειᾳ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἀνασκευάζονται αἱ ἐξῆς ἀστήρικτοι εἰκασίαι:

1) Ὅτι ὁ Σκαρλάτος ὑπῆρξε «προϊστάμενος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Γραμματείας καὶ τῶν Διπλωματικῶν Ἀρχείων».

2) Ὅτι ἔζησε τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεχμέτ Δ' (1648-1687).

3) Ὅτι ἡ σύζυγός του ἐκαλεῖτο Ζωὴ ἢ Ἐλένη.

4) Ὅτι «Βοδινὸς» εἶναι τὸ πατρωνυμικόν του.

5) Ὅτι δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν Σκαρλάτον Βλάσιον, τὸν σοφὸν ἐπιστολογράφον τοῦ Θεοφίλου Κορυδαλλέως.

Βιβλιογραφία ἑλληνικοῦ Ὀρθοσκευτικοῦ Τύπου (1826-1966).

Ἰπὸ Νικ. Θ. Μπουγάτσου.

Συνεχίζεται ἡ ἀναγραφὴ στοιχείων ἀπὸ τοῦ λήμματος Λόγοι Ζωῆς ἕως τοῦ Ἐύπνα.